

Διαπολιτισμική Μετάφραση. Ορισμένοι προβληματισμοί. ¹

Αναστασία Χριστοδούλου

Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.

Το παρόν κείμενο στοχεύει στην σύντομη παρουσίαση ενός σύγχρονου προβληματισμού όσον αφορά την έννοια της πολυτροπικότητας και της διαπολιτισμικότητας στο χώρο της μετάφρασης. Ο προβληματισμός αυτός προέκυψε κατά τη διάρκεια εκπαίδευσης μεταφραστών στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διερμηνείας και Μετάφρασης στο Α.Π.Θ. στα πλαίσια του μαθήματος 'Μετάφραση γενικών κειμένων από τα ιταλικά στα ελληνικά' κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-07 (διδάσκουσα αναπλ. καθ. Ε. Κασάπη, συνδιδάσκουσα Α. Χριστοδούλου).

Καθώς ένα μέρος των ερευνητικών μου ενδιαφερόντων αφορά κυρίως το γενικότερο ευρωπαϊκό πλαίσιο για καλύτερη κατανόηση λαών και πολιτισμών και τις στρατηγικές επίλυσης του, ορισμένοι από τους άξονες συζήτησης με τους φοιτητές αφορούσαν στη διερεύνηση στρατηγικών επίλυσης πολυτροπικών κειμένων², στη θέση της μετάφρασης στη σημερινή κοινωνία, στη ανάγκη νέας προσέγγισης στη διαπολιτισμική μετάφραση πολυτροπικών κειμένων καθώς και σε ορισμένα θεωρητικά και πρακτικά ερωτήματα.

Η μετάφραση σήμερα

Η μετάφραση, η γλώσσα και ο πολιτισμός είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες. Στον ευρωπαϊκό χώρο μιλάμε πλέον τόσο για μετάφραση γλωσσών όσο και για 'μετάφραση πολιτισμών'.

Η μετάφραση είναι εξαρτημένη γλωσσική πράξη και αυτό συμβαίνει διότι το μετάφρασμα είναι ένα δευτερογενές κείμενο το οποίο εξαρτάται από ένα άλλο πρωτογενές. Ο μεταφραστής, ως αναγνώστης του πρωτογενούς κειμένου και ως συγγραφέας του δευτερογενούς διαμεσολαβεί, ώστε να γίνει κατανοητό ένα κείμενο και να αναγνωρίσει θεματικά, πραγματολογικά και αισθητικά αξίες που διέπουν το πρωτότυπο (Κασάπη 2000: 37, 311).

Ένα από τα βασικά ερωτήματα στο χώρο της μετάφρασης είναι αν *υπάρχει αναγκαιότητα στη διδασκαλία της μετάφρασης σε έναν χώρο ραγδαίων εξελίξεων* οι οποίες αξιώνουν από τα μεταφραστή να διαθέτει ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων και ικανοτήτων (Φ. Καράτζαλη, 2007:5).

---

¹ Το κείμενο αυτό βασίζεται σε ανακοίνωση η οποία έγινε στην αγγλική γλώσσα στη Ζωζόπολη της Βουλγαρίας, σε συνεργασία με το New Bulgarian University, Σεπτέμβριος 2007.

² Οι φοιτήτριες οι οποίες εκπαιδεύονταν ως μεταφράστριες κατά το ακαδ. έτος 2006-7 και συμμετείχαν στην βιβλιογραφική έρευνα σχετικά με την διαπολιτισμική μετάφραση είναι: Ουρανία Βώπτη, Ευθυμία Γρίβα και Ηρώ Σωτηριάδου.

Βέβαια, στο πεδίο των μεταφραστικών σπουδών δεν υφίσταται ένα ευρέως αποδεκτό και καθιερωμένο μοντέλο που να καθορίζει την έννοια της μεταφραστικής δεξιότητας και τον τρόπο κατάκτησης αυτής. Ο Kelly (2005: 162) αναφέρει ότι η μεταφραστική δεξιότητα είναι ένας όρος ομπρέλα που χρησιμοποιείται στις μεταφραστικές σπουδές για να περιγράψει όλο το φάσμα των γνώσεων, ικανοτήτων, στρατηγικών και συμπεριφορών που καλείται να διαθέτει, να αναπτύξει και να εφαρμόσει ο εκπαιδευόμενος μεταφραστής προκειμένου να φέρει εις πέρας τις επαγγελματικές δραστηριότητες του πεδίου.

Η Καράτζαλη (2007:50-53) αναφέρει ότι από τη διερεύνηση της διεθνούς βιβλιογραφίας αν και φαίνεται να προκύπτουν πέντε προσεγγίσεις στη διδακτική της μετάφρασης οι οποίες προσεγγίζουν τη διδασκαλία της μετάφρασης από διαφορετική οπτική, παρόλα αυτά, προβάλλεται η αναγκαιότητας για μια νέα προσέγγιση στη διδακτική της μετάφρασης.

Είναι γεγονός ότι υπάρχει ένα παιδαγωγικό κενό στη διδασκαλία της μετάφρασης, το οποίο χαρακτηρίζεται από την απουσία ενός συνόλου κατάλληλων διδακτικών και μαθησιακών αρχών, ως απόρροια της ελλιπούς κατανόησης των μεταφραστικών διαδικασιών, των απαιτούμενων δεξιοτήτων και του τρόπου κατάκτησης αυτών (D. Kiraly 1995: 33)

Οι περισσότεροι κατανοούν ότι η μετάφραση είναι επώδυνη δουλειά η οποία στοχεύει την επικοινωνία. Μέχρι τώρα η γλώσσα ήταν σύμμαχος στην επικοινωνία.

- Στην επικοινωνία όμως ανάμεσα σε άτομα που μιλούν διαφορετικές γλώσσες τι γίνεται;
- Η μετάφραση τι ρολό διαδραματίζει;
- Κατά πόσο η εκπαίδευση των μεταφραστών, πέρα από τις βασική προετοιμασία για την εκπλήρωση των εργασιακών του υποχρεώσεων προχωράει και στη μετάφραση και άλλων ειδών κειμένων εκτός των γλωσσικών;
- Τι κάνει ένας μεταφραστής όταν το κείμενο που χρειάζεται να μεταφράσει συνοδεύεται από εικόνες όπως σε ένα εγχειρίδιο ξένης γλώσσας, σε εφημερίδες, περιοδικά, κινηματογραφικά κείμενα, τη στιγμή κατά την οποία οι εικόνες δεν έχουν τους ίδιους συνειρμούς ούτε την ίδια πολιτισμική φόρτιση για κάθε λαό;
- Ποια είναι τα διαθέσιμα εργαλεία για τη μετάφραση πολυτροπικών κειμένων;
- Με ποιο εργαλείο μπορούμε να μεταφράσουμε την νέα κοινωνική κατάσταση;

Όλα αυτά τα ερωτήματα οδήγησαν στην ανάγκη συγγραφής αυτού του άρθρου με σκοπό να προβληματίσουν τους νέους ερευνητές και να οδηγήσουν την έρευνα στο χώρο της μετάφρασης σε νέους προσανατολισμούς, σε νέες προσεγγίσεις.

Η έννοια της πολυτροπικότητας (multimodality)

Ο όρος πολυτροπικότητα, ο οποίος αναφέρθηκε παραπάνω, προέκυψε από την εξέλιξη της τεχνολογίας και την εξέλιξη της μορφής των κειμένων. Πολυτροπικά³ λέγονται τα κείμενα στα οποία η σημασία πραγματώνεται και μεταδίδεται μέσα από περισσότερους από έναν σημειωτικούς κώδικες όπως η στατική και η κινούμενη εικόνα, η φωτογραφία, η επιλογή της γραμματοσειράς, η μουσική.

Είναι αλήθεια ότι η έννοια της πολυτροπικότητας συμβαδίζει με τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του κειμένου. Κείμενο πλέον μέσα σε αυτό το πλαίσιο της πολυτροπικότητας, θεωρείται ένα σύνολο από διαφορετικά συστήματα σημασίας (γλωσσικό, εικονικό, μη γλωσσικό) τα οποία συσχετίζονται μεταξύ τους με κοινωνικές συμβάσεις.

Πολυτροπικά κείμενα συναντάμε καθημερινά στο χώρο: στο Ιντερνετ, σε ιστοσελίδες με προϊόντα, σε ηλεκτρονικά παιχνίδια, σε κόμικς, στον κινηματογράφο, ή μπορεί κάποιος να δημιουργήσει μόνος του ένα τέτοιο κείμενο με τη βοήθεια του Powerpoint. Τα σύνθετα αυτά πολυτροπικά κείμενα, οδηγούν στην κατανόηση μιας ιδέας ή ενός πράγματος μέσω του συσχετισμού των επί μέρους συστημάτων σημασίας (γλώσσα, εικόνα, ήχος) με την προϋπόθεση της γνώσης των διαφορετικών σημειακών κωδικών.

Η έννοια της πολυτροπικότητας αν και φαίνεται να αντιπαραβάλλεται με εκείνη της μονοτροπικότητας, δηλαδή της μορφής παρουσίασης ενός πολιτισμικού προϊόντος στο οποίο περιέχεται μόνο ένας σημειωτικός τρόπος, τελικά αυτό δεν ισχύει. Η μονοτροπικότητα είναι κατασκευάσμα επίπλαστο του ανθρώπου, καθώς όλα τα κείμενα κατά βάση είναι πολυτροπικά. Φτάνει να σκεφτεί κανείς ότι ένα απλό κείμενο μεταδίδει μηνύματα και με άλλους κώδικες όπως η γραμματοσειρά, η ποιότητα του χαρτιού, το μέγεθος των γραμμάτων, όπως για παράδειγμα ο κατάλογος μενού ενός καλού εστιατορίου διαφέρει ως προς τη γραμματοσειρά, την ποιότητα χαρτιού από αυτόν μίας ταβέρνας.

Επομένως, για την καλύτερη κατανόηση ενός πολυτροπικού κειμένου στα πλαίσια της μετάφρασης οδηγούμαστε στην απαίτηση μίας νέας προσέγγισης. Η νέα αυτή προσέγγιση προϋποθέτει από τη μεριά του μεταφραστή τη γνώση και αποκωδικοποίηση του κάθε συστήματος σημασίας ξεχωριστά, αλλά και του συνόλου των συστημάτων σημασίας.

Η έννοια της διαπολιτισμικότητας στην μετάφραση

Ένα επιπλέον θέμα που προκύπτει κατά τη μεταφραστική διαδικασία αφορά τη διαχείρισή της έννοιας της διαπολιτισμικότητας. Για να κατανοήσουμε τον τρόπο

---

³ Οι εισηγητές του όρου της πολυτροπικότητας (βλ. Kress & van Leeuwen 1996) θεωρούν την πολυτροπικότητα ως ουσιαστική και θεμελιώδη παράμετρο κάθε κειμένου.

με τον οποίο η διαπολιτισμική προσέγγιση οργανώνει τη λήψη αποφάσεων θα πρέπει να περιγράψουμε τη σχέση της μεταφρασεολογίας με επιστήμες όπως: η γλωσσολογία, σπουδές πολιτισμού, ρητορική, ερμηνευτική υφολογία κοινωνιολογία λογοτεχνία (Κασάπη 2000: 302).

Η μετάφραση θεωρείται ως ένα μέσο για την κατανόηση ενός κειμένου (προφορικού και γραπτού) από μία γλώσσα σε άλλη. Όλες οι λέξεις δηλώνουν μια μεταγλωσσική επεξεργασία του κειμένου και το νέο κείμενο το οποίο δημιουργείται συνδέεται με το αρχικό με μεγαλύτερη ή μικρότερη διακειμενική σχέση. Μετάφραση, όμως, θεωρείται και η πράξη μεταφοράς των πολιτισμικών στοιχείων που μεταφέρει ένα κείμενο είτε αυτά αποτελούν (α) ιδιωτισμούς, πολιτισμικά φορτισμένες λέξεις, παροιμίες (Karamanian 2002), είτε αφορούν (β) τη σύνταξη, τη μορφολογία, το ύφος και τις γλωσσικές στρατηγικές της γλώσσας-πηγή (Calvi 2003).

Παρατηρούμε δηλαδή ότι επιφορτίζεται ο μεταφραστής πέρα από τη γνώση των γλωσσών, και τη γνώση πολλών επιστημονικών θεωριών και με το βάρος της διαμεσολάβησης μεταξύ του 'διαλόγου' των πολιτισμών.

Η διαφορετική γλώσσα είναι ένα εμπόδιο στην επικοινωνία. Η πρόθεση για επικοινωνία υπάρχει. Οπότε, η γλώσσα της μετάφρασης από εμπόδιο που ήταν γίνεται σύμμαχος της επικοινωνίας.

Η 'μεταμόρφωση' του κειμένου από τη μία γλώσσα στην άλλη περιέχει πλήθος δυσκολιών. Ορισμένες από τις δυσκολίες εντοπίζονται στον κοινωνικό χαρακτήρα της γλώσσας καθώς επίσης στο πλήθος των συμβολικών και των πολιτισμικών φορτίσεων, στους συνειρμούς και στις διαφορετικές νοητικές εικόνες που έχουν τα κείμενα είτε γλωσσικά είτε εικονικά, αλλά και σε θεωρητικά θέματα της μετάφρασης.

Η μελλοντική δράση την οποία πρέπει να αναλάβει ο εκπαιδευόμενος μεταφραστής φαίνεται να εστιάζεται στις δικές του ανάγκες, αλλά και στις διαπολιτισμικές ανάγκες των κειμένων. Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευόμενος μεταφραστής, πέρα από την απόκτηση θεωρητικής γνώσης αλλά και τη γνώση εφαρμογής των γνώσεων του στην πράξη (τεχνικές και στρατηγικές μετάφρασης), χρειάζεται να εσιτιάσει και στις πολιτισμικές σπουδές. Στη μετάφραση, το πολιτισμικό υπόβαθρο του κειμένου αλλά και του αναγνωστικού κοινού στο οποίο απευθύνεται το μετάφρασμα αποτελεί ένα σημαντικό θεωρητικό ερώτημα, ώστε να μπορεί το μεταφρασμένο κείμενο να δίνει την εντύπωση πρωτότυπου.

Το κείμενο πηγή και το κείμενο στόχος είναι σημειωτικά ισοδύναμα, μόνο στην περίπτωση που οι αντίστοιχες αναλύσεις συμπίπτουν (Ulrych 1997:154)

Προκύπτει δηλαδή ότι το γλωσσικό σημείο μεταφράζεται διαγλωσσικά (από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο), ενδογλωσσικά (από τα αρχαία ελληνικά στη

νεοελληνική) και διασημειωτικά, δηλαδή η ερμηνεία γλωσσικών σημείων με σημεία μη γλωσσικών σημειωτικών συστημάτων ή και το αντίστροφο.

Σχεδόν 300 εκατομμύρια σελίδες μεταφράζονται ετησίως ανά τον κόσμο, ενώ η ζήτηση αυξάνεται συνεχώς. Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, η επαφή των πολιτισμών ανέπτυξε ένα είδος ιδιαίτερης επικοινωνίας, δηλαδή ένα είδος 'διαλόγου' ανάμεσα στον 'μονόλογο των πολιτισμών' με κύρια χαρακτηριστικά το 'φόβο για το διαφορετικό', αλλά και την ανάγκη κατανόησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας.

Παρόλο που οι πολιτισμοί στο πέρασμα των χρόνων ανέπτυσαν ένα είδος διαλόγου μεταξύ τους, οι όροι διαπολιτισμικός και πολυπολιτισμικός είναι σχετικά πρόσφατοι στη βιβλιογραφία. Είναι όροι οι οποίοι θέλουν να δηλώσουν όχι τόσο την διαφορετικότητα όσο την ομαλή γειτνίαση και τη συνύπαρξη πολιτισμών στο ίδιο χωρικό περιβάλλον (Calvani 2005). Είναι σχέσεις 'ομοίων' που επιζητούν την επικοινωνία με στόχο την καλύτερη κατανόηση του 'άλλου' και την επιβολή και την κυριαρχία του ενός πολιτισμού για τον άλλο (Siebert, 2006).

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, με την έννοια της διαπολιτισμότητας να το περιβάλλει και να το εμποτίζει, αναπτύσσονται νέοι επιστημονικοί κλάδοι όπως διαπολιτισμική επικοινωνία, διαπολιτισμική εκπαίδευση, διαπολιτισμικές σπουδές.

Η μετάφραση λοιπόν καλείται να παίξει αυτόν τον ρόλο της διαμεσολάβησης ανάμεσα σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς και της μεταμόρφωσης του σημείου σε ένα νέο σημείο με σημαινόμενα κατανοητά και αποδεκτά και από τους δύο πολιτισμούς με στόχο την επικοινωνία. Είναι επομένως φυσικό να μιλάμε για 'διαπολιτισμική μετάφραση' όταν η μεταφορά που γίνεται δεν είναι απλά μεταφορά ενός κειμένου από μία γλώσσα σε μία άλλη, αλλά μεταφορά του συγκεκριμένου, του πολιτισμικού υπόβαθρου μέσα στο οποίο έχει παραχθεί αυτό το κείμενο.

Ακριβώς, επειδή ο όρος 'διαπολιτισμική μετάφραση' είναι καινούριος δεν υπάρχουν πολλές αναφορές στη διεθνή βιβλιογραφία, στην ελληνική βιβλιογραφία είναι ελάχιστες, ενώ σε επιστημονικά λεξικά όρων μετάφρασης ο όρος αυτός απουσιάζει.

Προβλήματα με τα οποία ασχολείται η 'διαπολιτισμική μετάφραση'

Ένα πρόβλημα το οποίο έχει να επιλύσει η διαπολιτισμική μετάφραση αφορά στη μεταφορά ενός κειμένου από ένα πολιτισμό σε έναν άλλο, όπως ιαπωνική ποίηση σε κάποια δυτική γλώσσα. Η μεταφορά αυτή δεν αφορά μόνο μία διαγλωσσική αλλά και ταυτόχρονα μία διαπολιτισμική λειτουργία.

Παραθέτω, ένα παράδειγμα το οποίο αφορά στην έκδοση του παιδικού βιβλίου με τίτλο 'Harry Potter' στις Ηνωμένες Πολιτείες και της αυθεντικής αγγλικής γλώσσας και έκδοσης (με Αγγλίδα συγγραφέα J.K. Rowling). Στο παράδειγμα αυτό είναι εμφανής ο σημαντικός ρόλος των δύο πολιτισμών στο μεταφραστικό αποτέλεσμα, δεδομένου ότι, ενώ η γλώσσα και στις δύο εκδόσεις είναι η αγγλική, έχουν γίνει αλλαγές στο λεξιλόγιο και στη σύνταξη (<http://www.uta.fi/FAST/US1/REF/potter.html>).

Υπάρχουν όμως και ορισμένες φορές αλλοιώσεις στην μετάφραση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η 'γκάφα' των υπεύθυνων της αυτοκινητοβιομηχανίας Chevrolet, όταν λάνσαραν σε ισπανόφωνες χώρες ένα μοντέλο με το όνομα Nona, που στα ισπανικά σημαίνει 'δεν πάει' με αποτέλεσμα τις πολύ χαμηλές πωλήσεις. Και είναι απίστευτα τα περιστατικά παρανοήσεων, παρεξηγήσεων εξαιτίας 'κενών' στην μετάφραση.

Επιπλέον, ο μεταφραστής, κατά τη μεταφραστική διαδικασία, έρχεται αντιμέτωπος με ένα ακόμη ερώτημα το οποίο σχετίζεται με την μεταφορά ή όχι του κέντρου βάρους της μετάφρασης (κυρίως στοιχείων πολιτισμού) στον πολιτισμό πηγή ή στον πολιτισμό στόχο. Δηλαδή, σε μία μετάφραση τα στοιχεία πολιτισμού πρέπει να μεταφερθούν με τρόπο τέτοιο που να θεωρηθούν 'δικά μας' ή χρειάζεται να παρουσιαστούν όπως συμβαίνουν ώστε να λάβουμε υπόψη μας τις ιδιαιτερότητες του 'άλλου' πολιτισμού (Siebert, 2006).

Μιλάμε δηλαδή για 'μάχη' γλωσσών και πολιτισμών στο νέο τοπίο της παγκοσμιοποίησης;

Φυσικά, η παγκοσμιοποίηση οδήγησε ορισμένους μεταφραστές να μην μεταφράζουν ορισμένους όρους στη γλώσσα στόχο σε περίπτωση που η μετάφραση θα οδηγούσε το κείμενο στόχο να χάσει σε αξιοπιστία. Αυτό σημαίνει ότι η μετάφραση περνάει σε μία νέα εποχή όπου όλο και περισσότερα στοιχεία της γλώσσας πηγή θα παραμένουν 'αμετάφραστα' χωρίς αυτό να ενοχλεί κανέναν, μάλιστα θα καθιερωθεί ως θεσμός.

Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται *εξωτισμός* (exoticism), φαινόμενο κατά το οποίο στη μετάφραση ενός κειμένου διατηρούνται τα πολιτισμικά στοιχεία της γλώσσας πηγή ανέπαφα (στα πλαίσια που αυτό είναι δυνατόν) χωρίς επεξηγήσεις, υποστηρίζοντας ότι με αυτήν την υιοθέτηση το κείμενο ρέει καλύτερα και ο μεταφραστής βρίσκεται πιο κοντά στον πολιτισμό πηγή κάτι το οποίο καθιστά το κείμενο στόχο πιο ακριβές. Ο Wiersema (2004) ως παράδειγμα φέρει τη διατήρηση ορισμένων όρων στα ισπανικά που το νόημά τους γίνεται κατανοητό από το συγκεκριμένο ισπανικού λογοτεχνικού κειμένου το οποίο μεταφράστηκε στην αγγλική και γερμανική γλώσσα.

Και από την άλλη, τι γίνεται όταν ο μεταφραστής πρέπει να μεταφράσει πολυτροπικά κείμενα; Είναι γνωστό ότι κάθε σύστημα σημασίας έχει δική του δόμηση η οποία είναι κατανοητή από τους φυσικούς ομιλητές της κάθε γλώσσας. Κατά τη μεταφορά αυτών πολυτροπικών κειμένων ο μεταφραστής πως επεμβαίνει στην μετάφραση, τι στρατηγικές θα πρέπει να αναπτύξει; Πως θα μεταφράσει/μεταφέρει τις εικόνες της γλώσσας πηγή στη γλώσσα στόχο; Θα προβεί στη διερεύνηση παράλληλων εικόνων όπως κάνει για τα παράλληλα κείμενα; Έχει τελικά η μετάφραση εργαλεία τέτοια ώστε να μεταφράζει και άλλη είδη κειμένων πέραν των γλωσσικών;

Ασφαλής ή δυναμική μετάφραση;

Μέχρι τώρα η μετάφραση ασχολήθηκε με την μετάφραση γενικών και ειδικών κειμένων. Το ερώτημα που απορρέει είναι τι γίνεται με την μετάφραση και άλλων ειδών κειμένων όπως τα πολυτροπικά, δηλαδή τα κινηματογραφικά κείμενα, τα εικονικά κείμενα, ή συνδιασμός κειμένων (εικόνα και γλώσσα, όπως σε εγχειρίδια ξένης γλώσσας, εφημερίδες, περιοδικά κ.ά.) Παρατηρούμε ότι στον κοινωνικό χώρο τα κείμενα δεν είναι μόνο γλωσσικά.

- Με ποιο εργαλείο μπορούμε να μεταφράσουμε την νέα κοινωνική κατάσταση;
- Ποια είναι τα εφόδια το νέου μεταφραστή στη νέα αυτή κατάσταση;
- Τι είδους εκπαίδευση θα χρειαστεί ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις νέες κοινωνικές απαιτήσεις μετάφρασης με στόχο την κατανόηση λαών και πολιτισμών;

Σαφώς η πολιτισμική γνώση των μαθητών όσον αφορά τον 'άλλο' πολιτισμό πρέπει να τους οδηγεί σε μια συγκριτική ανάλυση (comparativa) του δικού τους πολιτισμού με τον ξένο. Η διδασκαλία δηλαδή της γλώσσας οδηγεί στην διαπολιτισμικότητα (acculturazione) και στην δημιουργία μιας συμπεριφοράς πολιτισμικής ευαισθητοποίησης και ενδιαφέροντος πέρα από τον δικό τους πολιτισμό. Ένας από τους εκπαιδευτικούς σκοπούς σε κάθε διδασκαλία είναι η εκμάθηση του πολιτισμού, (culturizzazione). Δηλαδή για την εκμάθηση της ξένης γλώσσας είναι απαραίτητη και η γνώση άλλων κωδικών επικοινωνίας πέραν των γλωσσικών.

Καλά μέχρι τώρα. Όμως ένας πολιτισμός, έχει τα δικά του συστήματα σημασίας έχει ένα ιδιαίτερο δίκτυο σχέσεων που ποικίλουν. Ο πολιτισμός δεν είναι μόνο γραπτά κείμενα, αλλά προφορικά, εικονικά, πολυτροπικά κείμενα. Δεν μιλάμε πλέον για μετάφραση σε γλωσσικό επίπεδο, αλλά για ένα εργαλείο το οποίο θα μας οδηγήσει σε μία δυναμική μετάφραση κάθε είδους κειμένων (είτε γλωσσικό είτε εικονικό).

Μιλάμε τελικά για μία πολύγλωσση μετάφραση; Μία μετάφραση που μιλάει όλες τις γλώσσες ισοδύναμα και μεταφράζει όλα τα συστήματα σημασίας είτε αυτά αφορούν στην εικόνα, είτε στα πολυτροπικά κείμενα (εικόνα, ήχος, ομιλία), ή καλύτερα μία μεταγλώσσα που να αναλύει και να ερμηνεύει τα φαινόμενα σημασίας;

Όλα τα παραπάνω ερωτήματα καθώς και άλλα που συνεχώς προκύπτουν ανοίγουν νέες προοπτικές στην διαγλωσσική και διαπολιτισμική προσέγγιση της μετάφρασης. Η διαπολιτισμική μετάφραση αναπτύσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της πολιτικής των κρατών και των διεθνών οργανισμών για καλύτερη κατανόηση λαών και πολιτισμών εν όψει της παγκοσμιοποίησης και βρίσκεται σε φάση σκιαγράφησης του νέου 'προφίλ' της.

Βιβλιογραφία

- Calvani A., (2005). 'Multiculturalismo e traduzione' in *TRAlinea*, available from <http://www.intraline.it/volumes/eng_more.php?id=278_0_2_0_M%25> (accessed 4 Jan. 2007).
- Calvi M.V., (2003). 'La traduzione nell'insegnamento della lingua e nello studio dei linguaggi specialistici' in *Electronic Archive of Academic and Literary Texts*, available from <http://ledonline.it/ledonline/tradurrespagnolo/tradurrespagnolo_02_calvi.pdf> , (accessed on 4.1.2007).
- Karamanian, A.P. (2002). 'Translation and Culture', in *Translation Journal*, Vol.6 – n.1. available from <<http://accurapid.com/journal/09xcult.htm>> (accessed on 5.1.2007).
- Kiraly D., (1995). *Pathways to Translation. Pedagogy and process*. Kent/Ohio, the Kent State University Press
- Siebert R., (2006). 'La traduzione come metafora' *El Ghibli*, rivista on line di letteratura della migrazione, available from <<http://www.el-ghibli.provincia.bologna.it>> (accessed 4 Jan. 2007).
- Ulrych M. (a cura di), (1997). *Tradurre. Un approccio multidisciplinare*. Utet, Torino.
- Wiersema N., (2004). 'Globalisation and Translation', in *Translation Journal*, available from <<http://accurapid.com/journal/27liter.htm>> (accessed 4 Jan. 2007).
- Kelly D., (2005). *A Handbook for translation Trainer: Translation Practices Explained*. Oxford, St. Jerome Publishing.
- Καράτζαλη Φ., (2007). *Οι διδακτικές προσεγγίσεις της μετάφρασης*. Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία, Διατμηματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών 'Επιστήμες της Γλώσσας και της Επικοινωνίας' Α.Π.Θ.
- Κασάπη Ε., (2000). *Τεχνικές ανάγνωσης, ακρόασης και περίληψης κειμένων*. University Studio Press, Θεσσαλονίκη.